

ПРАВОВА ОСВІТА

УДК 001.89: 378.14+378.4(045)

І. М. Сопілко,
директор Юридичного інституту,
кандидат юридичних наук,
доцент
В. Б. Череватюк,
кандидат історичних наук,
доцент

УЧАСТЬ У КОНФЕРЕНЦІЯХ, НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ СЕМІНАРАХ, КРУГЛИХ СТОЛАХ ЯК ДІЄВА ФОРМА НАУКОВОЇ РОБОТИ В УНІВЕРСИТЕТІ

У статті мова йде про одну з форм здійснення наукової діяльності в університеті, яка пов'язана з участю викладачів і студентів у наукових заходах, таких як конференції, круглі столи та семінари.

Ключові слова: наука, освіта, науково-дослідна діяльність, молодий учений, студент, конференція, круглий стіл, науково-практичний семінар

Реформа вищої освіти в Україні тісно пов'язана із посиленням наукової складової. Університети, ще з моменту їх заснування, були і залишаються академічними осередками наукових досліджень. Проект Закону України «Про вищу освіту» ключові позиції в організації роботи вищих навчальних закладів відводить науковій діяльності. Так ч. 3 ст. 61 Проекту визначає основні завдання наукової діяльності ВНЗ, зокрема, одержання конкурентоздатних і науково-прикладних результатів та застосування нових наукових знань при підготовці фахівців з вищою освітою [1]. Саме тому, ефективне поєднання навчального процесу з науковою роботою значно підвищує рівень підготовки спеціалістів, в тому числі і в сфері юриспруденції.

За останні роки спостерігається збільшення кількості публікацій з питань наукової діяльності, як студентів, так і професорсько-викладацького складу. Зокрема, можна відзначити роботи О.В. Вілкової, Н.Л. Козака, О.В. Колесникова, П.П. Горкуненко, А.Г. Філіюка та ін. Цими авторами визначені основи, методологію, організаційні та методичні засади науково-дослідної діяльності у ВНЗ. Проте, ця проблематика залишається актуальною і потребує подальшого дослідження.

Однією з форм здійснення наукової діяльності в університеті є участь викладачів і студентів у наукових заходах, таких як конференції, круглі столи та науково-практичні семінари. Найбільш масовим з них, в рамках науково-дослідної роботи

у вузах, є наукова конференція. Як показує досвід, цікавими та науково значимими є ті конференції, де виступають з доповідями та повідомленнями не тільки викладачі, а й студенти, аспіранти і молоді вчені [2].

В юридичному інституті НАУ вже традиційно у першому семестрі проводиться Всеукраїнська конференція молодих учених і студентів «Аеро-2012. Повітряне і космічне право». Назва конференції свідчить про особливу увагу та чільне місце, що займають дослідження повітряного і космічного права в науковому доробку ЮІ, який є структурним підрозділом НАУ. Організатори заходу добре знають наскільки важливо залучити до участі в обговоренні ключових для інституту питань молодих науковців та студентів, в яких сформувався своє бачення прогалін, що існують у сучасному українському законодавстві, в тому числі, в галузі повітряного і космічного права. Всі виступи на конференції були побудовані на тих проблемах, які мають місце у правовому регулюванні авіакосмічної галузі. Крім того, акцентувалась увага на особливостях становлення та розвитку повітряного і космічного права. Важливо, що при аналізі цього питання, в контексті вітчизняного та зарубіжного досвіду, відзначались як досягнення, так і проблемні аспекти формування законодавств інших держав. Також на конференції проаналізовано стан правового регулювання приватно-правових відносин в авіаційній галузі, специфіку кримінально-правової охорони та захисту

прав людини в галузі цивільної авіації, рівень дотримання законності та прав людини в галузі повітряного права, способи господарсько-правового регулювання відносин в сфері використання повітряного простору. При цьому, кожна обрана молодими науковцями тема демонструвала власний підхід і стала своєрідним внеском у створення оновленої концепції правового забезпечення повітряної та космічної галузі.

Співорганізаторами конференції разом із Юридичним інститутом НАУ виступили такі вищі навчальні заклади та наукові інститути як: Інститут законодавства Верховної Ради України, Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва Національної академії правових наук України, юридичний факультет Запорізького державного університету, юридичний факультет Тернопільського національного економічного університету, Національний центр аерокосмічної освіти молоді ім. О. М. Макарова.

Конференція проходила у формі пленарного і секційних засідань. На пленарне засідання були винесені доповіді провідних вчених та юристів-практиків України, які поділилися із студентством і молодими ученими надбаннями у розвитку української юридичної науки і в сфері правозастосування. З теплими словами привітання до юних дослідників звернулися: Ярослав Козачок – проєктор з навчально-виховної роботи Національного авіаційного університету, доктор філологічних наук, професор; Ірина Сопілко – директор Юридичного інституту Національного авіаційного університету, кандидат юридичних наук, доцент; Олександр Копиленко – директор Інституту законодавства Верховної Ради України, доктор юридичних наук, професор, академік Національної Академії правових наук України, член-кореспондент Національної академії наук України; Владислав Забарський – народний депутат України; Микола Галянтич – заступник директора з наукової роботи Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор; Михайло Смокович – секретар Пленуму Вищого адміністративного суду, суддя Вищого адміністративного суду України, кандидат юридичних наук; Ростислав Каложний – заступник директора з наукової роботи Юридичного інституту Національного авіаційного університету, доктор юридичних наук, професор; Анатолій Колодій – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України, начальник кафедри конституційного та міжнародного права Національної академії внутрішніх справ; Михайло Мацелик –

кандидат юридичних наук, доцент, декан Юридичного інституту Національного університету державної податкової служби; Микола Коваль – кандидат юридичних наук, професор, начальник кафедри управління адміністративного права і процесу та адміністративної діяльності Національного університету державної податкової служби. Значимість пленарного засідання полягає у тому, що під час його роботи учасники конференції отримали ґрунтовну інформацію щодо питань які винесені на обговорення, і які викликають найбільший науковий інтерес.

Важливо, що для залучення більшої кількості молодих науковців до підготовки виступів була організована робота шести секцій. Кожна з кафедр ЮІ обрала ту тематику, яка відповідає напрямкам наукових досліджень професорсько-викладацького складу, що і забезпечило якісне керівництво студентськими роботами. Саме на секційних засіданнях розгорнулася жвава дискусія, що дала змогу ще більше акцентувати увагу на тих досягненнях та недоліках, які існують сьогодні в повітряному та космічному праві України.

Закономірно, що найважливішим підсумком наукового заходу стали рекомендації та ухвали, які в подальшому мають активізувати розвиток наукової думки в повітряному та космічному праві. На конференцію було подано 187 змістовних доповідей, 224 учасників конференції з 18 регіонів України та Росії, під час обговорення яких сформульовано цілий ряд важливих положень, зокрема щодо укладання універсальних міжнародних угод, відкритих для участі всіх держав та щодо забезпечення міжнародних повітряних перевезень якісною вітчизняною правовою базою, яка б не узагальнювала, а деталізувала питання праввідносин в цій сфері. Відзначено, що позитивною тенденцією розвитку національного законодавства є прийняття Проекту Закону України «Про особливості державного регулювання діяльності авіаційних перевізників, пов'язаної з перевезенням пасажирів, вантажу повітряним транспортом». Наголошено, що особливу увагу слід приділити вивченню й впровадженню прогресивного досвіду ЄС, зокрема, щодо створення відповідних інституцій захисту порушених прав пасажирів, які вповноважені не тільки вирішувати спори, але й здійснювати моніторинг за діяльністю авіакомпаній. Учасники конференції рекомендували при викладанні навчальних дисциплін застосовувати принцип наукової новизни та практичної цінності, а основні здобутки, науково-теоретичні розробки, які містяться у наукових доповідях врахувати у роботі над держбюджетними темами кафедр. Була висловлена також впевненість у тому, що розви-

ток повітряного та космічного права у новому тисячолітті створить важливі передумови для якісного поглиблення знань, соціального прогресу, слугуватиме міжнародному співробітництву, з метою вирішення нагальних проблем соціально-економічного розвитку України. Такий результат конференції має велике значення для молодих учених та студентів, які тільки розпочинають свою наукову діяльність.

Круглі столи та науково-практичні семінари можна назвати найпоширенішим формами здійснення наукової діяльності в університеті. Вони передбачають публічне обговорення та обмін думками науковців та практиків з приводу актуальних проблем у певній сфері діяльності. В ЮІ така форма організації наукової роботи є досить вагомим. Так, тільки за перше півріччя дирекцією та кафедрами було організовано і проведено шість таких заходів. При цьому слід особливо наголосити на високому представницькому рівні, що дало змогу професорсько-викладацькому складу, магістрам та студентам, поринути в атмосферу наукового життя, як інших навчальних закладів так і установ, які здійснюють правозастосовну діяльність.

Так на круглому столі «Правові проблеми безпеки авіакосмічної галузі», що відбувся за участі В.М. Федорова – заступника директора Київської філії Національного центру аерокосмічної освіти молоді ім. О.М. Макарова, були окреслені глобальні проблеми, що стоять перед сучасною цивілізацією, обговорювались питання щодо проблем екологічної безпеки авіакосмічної галузі та міжнародного співробітництва у космічній галузі України, а також відповідальності за злочини в авіакосмічній галузі і юридичної відповідальності за порушення у сфері цивільної авіації тощо. До дискусії були залучені професорсько-викладацький склад та студенти третього та п'ятого курсів ЮІ.

Для студентів, на заходах такого рівня, важливо отримувати не тільки теоретичні знання, а й вкрай потрібні практичні навички. Власне тим і керувалась кафедра цивільного права і процесу, коли проводила науково-практичний семінар на тему: «Захист прав споживачів (порівняльно-правовий аналіз)». Його актуальність обумовлена зростаючою роллю інституту захисту прав споживачів у суспільному житті. Під час обговорення піднімалися питання особливостей правового забезпечення прав споживачів відповідно до європейського та національного законодавства, захист прав споживачів в рекламі та на телебаченні, специфіка захисту прав споживачів у сфері інтелек-

туальної власності та за договором купівлі-продажу.

До роботи в науково-практичному семінарі були залучені адвокат, професор кафедри теорії діяльності і управління в органах прокуратури НАП України Петро Шумський, адвокат, доцент кафедри цивільного та трудового права КНЕУ Степан Вавженчук, к.ю.н., доцент кафедри цивільно-правових дисциплін КНУКМ Олена Дзюбенко, виконавчий директор асоціації суддів України к.ю.н. Роман Коніжай, патентний повірений України, завідувач відділу досліджень промислової власності Центру інтелектуальної власності та передачі технологій НАН України Ігор Хоменко та магістри цивільно-правової спеціалізації. Участь у заході висококваліфікованих фахівців та науковців значно підвищила його результативність і це дало можливість констатувати, що проблема захисту прав споживачів набула міжнародного значення і тісно пов'язана із зміцненням національної безпеки держави та захистом прав громадян на якісні та безпечні товари та послуги. Учасники семінару рекомендували ініціювати цілеспрямовані дії по вдосконаленню системи правового регулювання в зазначеній сфері.

Більш наукове та загальнотеоретичне спрямування мали семінари, проведені кафедрою конституційного та адміністративного права і кафедрою теорії та історії держави і права. Обговорюючи тему «Актуальні проблеми функціонування державно-правового механізму в умовах правової реформи», учасники семінару відзначили, що сучасні проблеми трансформації суспільних відносин в Україні, розроблення нових правових механізмів реалізації положень Конституції України, проведення адміністративної реформи в Україні внесли і продовжують вносити істотні зміни до змісту державно-управлінської діяльності, формування та реалізації державно-службових відносин. Саме тому, на нинішньому етапі розвитку суспільства метою адміністративно-правового регулювання є вдосконалення форм і методів управлінської діяльності, встановлення і регламентація таких взаємовідносин громадян і державних інституцій, коли кожній людині має гарантуватися реальне дотримання й охорона прав і свобод, а також ефективний захист цих прав і свобод у випадках їх порушень. У обговоренні теми науково-практичного семінару прийняли участь 25 фахівців у галузі адміністративного права. Важлива також висока оцінка виступів студентів, яким рекомендовано продовжити роботу над темами їх досліджень. Адже досвід свідчить, що розвиток наукових досліджень безпосередньо впливає на якість навчального процесу, оскільки

вони змінюють не лише вимоги до рівня знань студентів, а й сам процес навчання і його структуру у вищій школі, підвищуючи ступінь підготовленості майбутніх спеціалістів, їхній творчий практичний світогляд.

Ще одним прикладом ефективною форми наукової діяльності став науково-практичний семінар «Законність у праві: історико-теоретичний аспект». Сама тема, заявлена у назві, свідчить про те, що захід мав характер наукової дискусії, так як у вітчизняній науці існує цілий ряд різних точок зору на цю проблему, зокрема щодо принципу законності в сучасній Україні, ролі правового компромісу у забезпеченні законності, а також значення нормопроектної діяльності як фактора підвищення законності. У роботі науково-практичного семінару взяли участь: професор кафедри правового забезпечення НУО України, к.ю.н. Михайло Прохоренко, в.о. завідувача кафедри теорії та історії держави і права КУП НАНУ, к.ю.н. Тарас Дідич, професор кафедри теорії права та держави КНУ ім Тараса Шевченка, к.ю.н. Світлана Бобровник, доцент кафедри теорії права та держави КНУ ім Тараса Шевченка к.ю.н. Катерина Николина, доцент кафедри теорії та історії держави і права КУП НАНУ, к.ю.н. Ольга Варич. Вагомим результатом стали висновки про те, що проблема законності є не лише предметом теоретичних дискусій, а й має практичне значення. Законність тісно пов'язана з рівнем життя та реалізацією законних права, свобод та обов'язків громадян, формуванням правової свідомості та правової культури молоді, поваги до держави і права у суспільстві, належним функціонуванням органів державної влади в межах закону, правотворчістю та реальною дією нормативно-правових актів в Україні. Присутні визначили та запропонували реальні шляхи вирішення проблеми під-

І. Н. Сопілко, В. Б. Череватюк

Участие в конференциях, научно-практических семинарах, круглых столах, как действенная форма научной работы в университете.

В данной статье речь идет об одной из форм научной деятельности в университете, которая связана с участием преподавателей и студентов в научных мероприятиях, таких как конференции, круглые столы и семинары.

I. N. Sopilko, V. B. Cherevatyuk

Participation in conferences, scientific-practical seminars, round tables as an effective form of scientific work in university.

In this article it comes to a form of implementation of scientific activity in university, which is related to participation of teachers and students.

вищення законності в Україні, зокрема, вимагати від держави цілеспрямованих дій по вдосконаленню правового регулювання в зазначеній сфері. Важливо, що до дискурсу такого високого рівня долучилися магістри ЮІ. В майбутньому, це дасть їм змогу не тільки краще зрозуміти ті проблеми, які існують в українській загальнотеоретичній науці, а й безпосередньо зайнятися їх вирішенням.

Таким чином, на прикладі Всеукраїнської конференції молодих вчених і студентів можна констатувати, що спільна робота, наукове співробітництво сприяють посиленню почуття відповідальності у науковому пошуку, розумінню місця та значення результатів власних досліджень у загальному контексті існуючої проблеми, визначають для студентів і молодих учених критерії оцінки наукової роботи, завдання на майбутнє. Важливою є також публікація у збірнику тез наукових доповідей. А такі форми здійснення наукової діяльності, як круглі столи і науково-практичні семінари дають студенту та викладачу можливість не лише доповісти про результати власної наукової роботи, але й прийняти участь в обговоренні хвилюючої його проблеми на якісно більш ґрунтовному рівні та обмінятися думками з провідними фахівцями, що має значення для подальшого їх наукового та професійного зростання.

Література

1. Проект Закону «Про вищу освіту» № 9655 від 28.12.2011 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?pf3511=42241

2. Колесников О. В. Основи наукових досліджень/О.Колесников. 2-ге вид. випр. та доп. Навч. посіб.– К. : Центр учбової літератури, 2011. – 144 с.